

УДК 376.091.214-021.252-056.313-053.4
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-20>

Ольга КВЕЦКО,
orcid.org/0000-0003-3419-4993
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) olha.kvetsko@pnu.edu.ua

Наталія МАРУСИК,
orcid.org/0000-0003-1037-9192
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ, Україна) natalia.marusyk@pnu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стаття аналізує поточний стан мистецької освіти в Україні, висвітлюючи основні проблеми, з якими стикаються студенти, викладачі та система освіти загалом. Зокрема, досліджуються питання недостатньої фінансової підтримки, відсутності сучасних навчальних матеріалів та обладнання, а також виклики, пов'язані з відсутністю ефективної методики викладання мистецьких дисциплін. Автори розглядають перспективи розвитку мистецької освіти, вказуючи на необхідність впровадження нових підходів, технологій та партнерств між освітніми установами та культурними інституціями. Висвітлено можливі шляхи вирішення виявлених проблем для подальшого покращення якості мистецької освіти в Україні. Ця стаття є актуальною для фахівців у галузі освіти, культури та мистецтва, а також для всіх, хто зацікавлений у розвитку та покращенні мистецької освіти в країні.

Досліджено інноваційні підходи до мистецької освіти, зокрема використання інтерактивних технологій, сприяючи активній участі студентів у навчальному процесі. Висвітлено ключові аспекти, пов'язані із соціокультурним контекстом та ідентичністю, що формуються через мистецьку освіту. Встановлено необхідність розвитку культурної компетентності та розуміння різноманіття художніх течій серед студентів, а також важливість сприяння толерантності та взаєморозумінню в сучасному світі.

Зокрема, стаття розглядає виклики, пов'язані зі збереженням і розвитком традиційних форм мистецтва, в контексті стрімкої технологічної та культурної зміни. Встановлено важливість розвитку системи підтримки для талановитих молодих художників та вчителів мистецької освіти. Запропоновані рекомендації включають в себе створення сприятливого середовища для творчого розвитку, а також підтримку участі у міжнародних проектах.

Узагальнюючи, стаття не лише визначає проблеми та виклики, але і пропонує конкретні шляхи вирішення, сприяючи подальшому розвитку мистецької освіти в Україні та збереженню культурної спадщини в умовах сучасного світу. Висвітлено загальний вплив мистецької освіти на суспільство, наголошуючи на її ролі у формуванні культурної ідентичності та громадянської активності. Аналізуючи проблеми та пропонуючи позитивні рішення, стаття сприяє обговоренню та розробці стратегій для подальшого вдосконалення мистецької освіти в Україні, а також може служити основою для подальших наукових досліджень у цій області.

Ключові слова: мистецтво, мистецька освіта, мистецька педагогіка, методологічний підхід, принцип.

Olga KVETSKO,*orcid.org/0000-0003-3419-4993**Candidate of Study of Art,**Senior Lecturer at the Department of Performing Arts
and Choreography Educational-Scientific Institute of Art
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) olha.kvetsko@pnu.edu.ua***Nataliia MARUSYK,***orcid.org/0000-0003-1037-9192**Candidate of Study of Art,**Associate Professor at the Department of Performing Arts
and Choreography Educational-Scientific Institute of Art
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine) natalia.marusyk@pnu.edu.ua*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF ART EDUCATION IN UKRAINE

The article analyzes the current state of art education in Ukraine, highlighting the main problems faced by students, teachers and the education system in general. In particular, the issues of insufficient financial support, the lack of modern educational materials and equipment, as well as the challenges associated with the lack of effective methods of teaching art disciplines are investigated. The authors consider the prospects for the development of art education, pointing out the need to introduce new approaches, technologies and partnerships between educational institutions and cultural institutions. Possible ways of solving the identified problems for further improvement of the quality of art education in Ukraine are highlighted. This article is relevant for professionals in the field of education, culture and art, as well as for everyone who is interested in the development and improvement of art education in the country.

Innovative approaches to art education, in particular the use of interactive technologies, promoting the active participation of students in the educational process, were studied. Key aspects related to the sociocultural context and identity formed through art education are highlighted. The need for the development of cultural competence and understanding of the diversity of artistic currents among students, as well as the importance of promoting tolerance and mutual understanding in the modern world, was established.

In particular, the article examines the challenges associated with the preservation and development of traditional art forms in the context of rapid technological and cultural change. The importance of developing a support system for talented young artists and teachers of art education has been established. The proposed recommendations include the creation of a favorable environment for creative development, as well as support for participation in international projects.

Summarizing, the article not only identifies problems and challenges, but also offers specific solutions, contributing to the further development of art education in Ukraine and the preservation of cultural heritage in the conditions of the modern world. The general impact of art education on society is highlighted, emphasizing its role in the formation of cultural identity and civic activity. Analyzing problems and proposing positive solutions, the article contributes to the discussion and development of strategies for further improvement of art education in Ukraine, and can also serve as a basis for further scientific research in this area.

Key words: *art, art education, art pedagogy, methodological approach, principle.*

Постановка проблеми. Визначення та обґрунтування основних проблем у сфері мистецької освіти в Україні, таких як фінансування, якість підготовки вчителів, використання сучасних методик та технологій. Розгляд можливостей та перспектив для подолання виявлених проблем, впровадження інновацій та розвитку мистецької освіти відповідно до потреб сучасного суспільства. Залучення уваги громадськості, освітніх експертів, вчителів та студентів до обговорення проблем та спільного пошуку шляхів вирішення.

Аналіз наукових джерел. Для розуміння проблем та перспектив мистецької освіти в Україні аналіз наукових досліджень є ключовим етапом. Декілька досліджень в даній області вказують на

різноманітні аспекти, які впливають на розвиток цього напрямку освіти. Серед них Ю. Богуцький (Богуцький, 2007), І. Зязюн (Зязюн, 2003), Г. Падалка (Падалка, 2009), О. Рудницька (Рудницька, 2005), Ю. Шабанова (Шабанова, 2014).

Мета статті – полягає в глибокому аналізі сучасного стану мистецької освіти в Україні, виокремленні ключових проблем, з якими вона зіштовхується, та висвітленні можливих шляхів їх вирішення та покращення. Окрім цього, стаття має на меті висвітлити перспективи розвитку мистецької освіти, враховуючи сучасні тенденції та вимоги суспільства.

Наукова новизна. Включення порівняльного аналізу зарубіжного досвіду у галузі мистецької

освіти для ідентифікації та адаптації передових практик для українського контексту.

Виклад основного матеріалу. Мистецька освіта в Україні відіграє ключову роль у розвитку культури та суспільства, привносячи значущий внесок у формування творчої, освіченої та гармонійно розвиненої громадянської особистості. Вона надає інструменти для самовираження через різноманітні художні форми, такі як малювання, музика, театр, література. Це стимулює критичне мислення та розвиває уяву. Мистецтво є невідмінною частиною культурної спадщини. Мистецька освіта сприяє збереженню та розумінню традицій, обрядів та мистецької спадщини України. Вона виховує почуття національної гідності та патріотизму.

Мистецька освіта сприяє розвитку етичних цінностей, виховує в студентів повагу до інших культур, різноманіття та толерантність, розвиває у студентів здатність аналізувати, критично оцінювати та розуміти різні аспекти життя через призму мистецтва. Це сприяє розвитку аналітичних та проблемних навичок. Це є важливим фактором у формуванні громадян, які приймають активну громадянську позицію.

Мистецька освіта в Україні визнається однією з ключових галузей, що формує культурну спадщину та творчий потенціал нації. Проте, незважаючи на її важливість, існують серйозні проблеми, які ускладнюють її розвиток. У даній статті розглянемо основні виклики, з якими стикається мистецька освіта в Україні, та визначимо перспективи її подальшого розвитку.

Обговорення проблем та перспектив мистецької освіти в Україні має надзвичайно велику актуальність у зв'язку з кількома ключовими факторами:

1. *Сучасні виклики та зміни в суспільстві.* Сучасне суспільство швидко розвивається, із зростанням інформаційних технологій та глобалізацією. Це вносить нові виклики для мистецької освіти, оскільки потреби ринку праці та культурні тенденції змінюються. Обговорення цих змін є ключовим для адаптації освітніх програм до сучасних реалій.

2. *Необхідність розвитку творчого потенціалу.* У світі, де важливість творчості та інновацій зростає, мистецька освіта виступає як каталізатор розвитку творчого потенціалу. Обговорення того, як саме мистецька освіта може сприяти формуванню та розвитку творчого мислення, є на першому плані.

3. *Проблеми фінансування та ресурсів.* Недостатнє фінансування та обмежений доступ до ресурсів є серйозними проблемами в освітній

системі. Обговорення цих питань допомагає звернути увагу громадськості та влади на необхідність інвестування в мистецьку освіту як важливий елемент гармонійного розвитку суспільства.

4. *Потреба в сучасних методиках та технологіях.* Використання новітніх методик та технологій у мистецькій освіті може значно поліпшити якість навчання та зробити його більш доступним. Обговорення перспектив використання віртуальної реальності, інтерактивних ігор та інших інноваційних підходів допомагає адаптувати освітні програми до потреб сучасного покоління.

5. *Глобальний контекст та міжнародна співпраця.* В контексті глобалізації та світового співтовариства, обговорення мистецької освіти в Україні важливе для встановлення міжнародної співпраці, обміну досвідом та узгодження найкращих практик. Такий діалог сприяє підняттю рівня освіти та забезпеченню відповідності стандартам світової освітньої спільноти.

Освітній сектор в Україні стоїть перед викликами, і мистецька освіта не є винятком. Необхідно активно шукати рішення, використовуючи передовий досвід та інноваційні підходи. Забезпечення доступності та якості мистецької освіти має стратегічне значення для розвитку творчих талантів та зміцнення культурного доробку України.

Аналіз зарубіжних методик у мистецькій освіті може висвітлити цінні ідеї та підходи, які можна було б використовувати для вдосконалення системи мистецької освіти в Україні.

Школа Мистецтв і Дизайну Bauhaus (Німеччина) славиться своїм інноваційним підходом до навчання мистецтва та дизайну. Методика включала інтеграцію різних мистецьких дисциплін та акцентувала на практичних навичках та експериментах. Застосування подібного підходу може допомогти розвивати творчість та мислення в мистецькій освіті.

Концепція Creative School (Велика Британія) спрямована на створення умов для розвитку творчих здібностей дітей. Застосування інтерактивних методів, практичних завдань та підтримка індивідуальних творчих проєктів становлять основу цієї методики. Вона сприяє активному залученню студентів та розвитку їх творчого потенціалу.

Модель Проблемно-Орієнтованого Навчання (США) заохочує студентів вирішувати реальні проблеми через мистецьке творчість. Ця методика дозволяє студентам застосовувати свої знання у конкретних ситуаціях та сприяє розвитку аналітичних та рішення-орієнтованих навичок.

Методика Інтердисциплінарного навчання (Швеція) акцентує на поєднанні мистецтва з

іншими предметами, такими як наука, технологія та математика. Це сприяє розширенню горизонтів студентів та стимулює творчий підхід до навчання.

Аналіз зарубіжних методик дозволяє виявити успішні підходи та практики, які можна адаптувати для покращення мистецької освіти в Україні, зокрема у напрямку розвитку творчих здібностей та використання інноваційних методів.

Сучасні технології грають важливу роль у вдосконаленні та розвитку мистецької освіти, надаючи студентам та вчителям нові можливості для творчості, навчання та співпраці. Можна визначити деякі ключові технологічні тренди та інструменти, які впливають на сучасну мистецьку освіту:

Віртуальна та розширена реальність (VR та AR). VR: Використання віртуальної реальності дозволяє студентам «поглиблюватися» в мистецькі твори або навіть створювати власні віртуальні проекти. Наприклад, візуалізація 3D-моделей чи інтерактивні виставки віртуального мистецтва.

AR: Розширена реальність може допомагати в контекстуалізації мистецьких робіт, додавати інтерактивність до виставок або навчати студентів шляхом проектів у реальному світі, підсилюючи їх дослідницькі навички.

Інтерактивні проєкції та експерименти. Мультимедійні Проєкції: Використання проєкторів для створення мультимедійних інсталяцій, які комбінують звук, світло та рух для створення унікального мистецького досвіду.

Інтерактивні технології: Використання технологій сенсорів та взаємодії для створення інтерактивних виставок, де глядачі можуть впливати на мистецькі твори або взаємодіяти з ними.

Онлайн-платформи та курси: Великі масштабні курси, спрямовані на навчання мистецтва та дизайну, дозволяють студентам отримувати якісну освіту від визначених фахівців у галузі, незалежно від їхнього місця проживання.

Цифрові інструменти для творчості: Графічні Планшети та Планшети для Рисунку: Дозволяють студентам ефективно та творчо працювати над цифровими мистецькими творами.

3D-моделювання та друкування: Студенти можуть створювати тривимірні мистецькі об'єкти, використовуючи програми для 3D-моделювання та друкувати їх для демонстрації.

Медіа-виставки: Інтернет-виставки та онлайн-простори для демонстрації цифрового та медіа-мистецтва.

Ці сучасні технології розширюють можливості мистецької освіти, роблячи її більш доступною, інтерактивною та інноваційною. Вони також

сприяють розвитку нових форм мистецького вираження та співпраці між художниками та технологіями. Ці інструменти можуть бути ефективно використані для підготовки студентів до вимог сучасного мистецтва та дизайну.

Розвиток партнерств із сучасними мистецькими установами є важливим аспектом у покращенні мистецької освіти в Україні. Такі партнерства можуть забезпечити студентам та вчителям доступ до реальних творчих процесів, ресурсів та практичного досвіду. Заснування мистецьких лабораторій або студій, де студенти можуть співпрацювати з сучасними художниками та майстрами, створить можливість для обміну досвідом та розвитку творчих ідей. Запрошення відомих дизайнерів, режисерів, хореографів, вокалістів чи кураторів на майстер-класи та лекції дозволить студентам не тільки дізнатися від професіоналів, але і взяти участь у практичних заняттях. Використання можливостей для участі в мистецьких проєктах та виставках сприяє практичному використанню отриманих знань, розширенню мистецького портфоліо студентів і підвищенню їхнього професійного рівня.

Підтримка розвитку творчих галузей економіки в Україні включає в себе низку заходів та стратегій, які можуть стимулювати та сприяти творчій індустрії. Уряд та приватні фонди можуть виділяти фінансові ресурси на гранти для творчих проєктів та інновацій у сферах мистецтва, дизайну, літератури та інших творчих галузей. Розвиток фінансових інструментів, таких як інвестиційні фонди чи культурні фонди, може сприяти фінансуванню новаторських мистецьких проєктів та стартапів. Розвиток територіальних кластерів, де об'єднуються творчі підприємства, коворкінги, студії та інші творчі простори, сприяє обміну ідеями, співпраці та розвитку синергій. Створення особливих зон або парків, де зосереджені мистецькі інститути, галереї, майстерні та технологічні підприємства, може створити сприятливе середовище для креативної діяльності.

Мистецька освіта є необхідною для розвитку творчих та креативних здібностей, які є ключовими в умовах сучасного суспільства. Проблеми, такі як недостатнє фінансування, застарілі навчальні програми та відсутність інфраструктури, ставлять під загрозу якість мистецької освіти (Квечко, 2021: 3).

Розвиток творчих та креативних навичок є стратегічним завданням для підготовки нового покоління фахівців та митців. Інтердисциплінарні програми та інноваційні методи можуть сприяти більш ефективному впровадженню мистецької освіти.

Реформа навчальних програм, підвищення фінансування та покращення професійної підготовки вчителів є критичними для успішного розвитку мистецької освіти. Взаємодія з громадськістю, приватним сектором та міжнародними організаціями може стати ключовим фактором у вирішенні проблем та досягненні перспектив.

Мистецька освіта є важливим інструментом для запобігання втрати талантів та збереження культурної спадщини України. Підтримка молодих талантів, створення умов для творчого росту та збереження національної ідентичності є важливим завданням.

Висновок. Україна, беручи до уваги свій унікальний культурний контекст та багатий творчий потенціал, має унікальну можливість використовувати мистецьку освіту як ключовий інструмент для культурного вдосконалення та мистецького розквіту. Для цього необхідно реалізувати конкретні заходи, враховуючи накопичені проблеми та перспективи. Спрямованість на інновації та технологічний розвиток у сучасному світі вимагає активного впровадження цих аспектів у мистецьку освіту.

Також важливим є партнерство з різними секторами, починаючи від державних інституцій і закінчуючи приватним сектором та громадськістю. Комплексний підхід, що враховує потреби ринку праці, технологічний прогрес та культурні цінності, сприятиме створенню стійкої системи мистецької освіти.

Особлива увага повинна бути приділена підтримці та розвитку творчих галузей економіки. Ініціативи, спрямовані на створення та підтримку творчих просторів, майданчиків для співпраці між різними секторами, а також інноваційних підходів у використанні мистецьких навичок у сучасному бізнесі, можуть сприяти створенню ефективної інфраструктури.

Загальною метою має бути не лише підготовка фахівців у сфері мистецтва, а й виховання творчої та креативної особистості, здатної впливати на розвиток культури та суспільства. Мистецька освіта повинна стати не тільки інструментом професійного росту, але й засобом виховання високої культурної та етичної свідомості (Рудницька, 2005: 33).

Реалізація цих заходів може допомогти Україні впевнено рухатися в напрямку розвитку творчого суспільства, де мистецтво та культура виступають ключовими чинниками культурної ідентичності та гармонійного розвитку.

Відзначено основні тенденції перспективи розвитку мистецької освіти в Україні:

- модернізація навчальних програм – перегляд та адаптація навчальних програм до сучасних вимог, враховуючи інновації у мистецькій та технологічній сферах;

- розширення інфраструктури – вдосконалення інфраструктури мистецьких шкіл, університетів та центрів, забезпечення доступу до сучасних технічних та творчих засобів;

- посилення міжнародної співпраці – розширення міжнародного обміну, участь у міжнародних проєктах та програмах для обміну найкращими практиками;

- розвиток інтерактивних технологій – використання віртуальної реальності, інтерактивних медіа та інших передових технологій для покращення процесу навчання;

- підтримка мистецьких проєктів – фінансова та інституційна підтримка для реалізації та популяризації творчих та мистецьких проєктів;

- підвищення престижу мистецьких спеціальностей – робота над зміною стереотипів та підвищення престижу мистецьких професій у суспільстві.

Загальна перспектива полягає в створенні умов для розквіту творчого потенціалу кожної особистості та розвитку мистецького середовища, яке буде визнано як ключовий компонент культурного та соціального прогресу України. Ці перспективи визначають шляхи для створення динамічної та відкритої системи мистецької освіти, яка відповідає викликам сучасності та сприяє розквіту творчого потенціалу українського суспільства.

Реалізація перспектив та врахування сучасних викликів допоможе створити динамічну систему, яка не тільки готує фахівців, але і виховує творчу. Мистецька освіта в Україні стоїть перед низкою викликів, але також володіє значним потенціалом для розвитку та трансформації. а креативну особистість, яка приречена на вплив на світовий масштаб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи. Київ: КПЕК, 2003. 679 с.
3. Падалка Г.М. Мистецька освіта: сучасні проблеми розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: збірник. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. С. 3–9.
4. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підруч. Київ: Кондор, 2005. 408 с.

5. Квецко О. Я. Принципи хореографічної освіти в початкових мистецьких закладах. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 4. С. 113–117.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
7. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 360 с.
8. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі: підручник. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 120 с.

REFERENCES

1. Bohutskii, Y.(2007). *Ukrainska kultura v yevropeiskomu konteksti*. [Ukrainian culture in the European context]. Kyiv : Znannia. 679 p. [in Ukrainian].
2. Zaziun I. (2003). *Pedagogika i psuhologia profesiinoi osvity: rezultaty doslidjen I perspektyvy*. [Pedagogy and psychology of professional education: research results and perspectives]. Kyiv : КРЕК. 679 p. [in Ukrainian].
3. Padalka, G (2009). *Mystetska osvita: suchasni problem rozvytku*. [Art education: student development problems]. *Naukovyi chasopys NPU*, 14, 3–9 [in Ukrainian].
4. Petrova, I. (2005). *Dozwillia v zarubizhnykh krainakh*. [Leisure in foreign countries: tutor]. Kyiv : Kondor. 408 p. [in Ukrainian].
5. Kvetzko, O. (2021). *Pryntsypy choreografichnoi osvity v pochatkovykh mystetskykh zakladah osvity*. [Principles of choreographic education in primary art institutions]. National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal, 4, 113–117 [in Ukrainian].
6. Rudnyczka, O. (2005). *Pedagogika: zagalna ta my`steczka: Navchalnyj posibnyk*. [Pedagogy: general and art: Textbook.]. Ternopil: Navchalna knyga – Bogdan, 360 p. [in Ukrainian].
7. Хуминець, В.(2009). *Innovacijna osvitnya diyalnist* [Innovative educational activities]. Ternopil: Mandrivecz, 360 p. [in Ukrainian].
8. Shabanova, Y. (2014). *Systemnyi pidhid u vyshchii shkoli*. [Systematic approach in higher education]. Dnipropetrovsk : NGU. 120 p. [in Ukrainian].